

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК ЛІІ. Ч. 170. НЬО-ЙОРК 1 ДЖЕРЗІ СІТІ, п'ятниця, 1-го вересня 1944.

No. 170. NEW YORK and JERSEY CITY, Friday, September 1, 1944.

VOL. LI

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ

П'ЯТЬ ЦЕНТИ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ

Тел. „Свобода“: ВЕрген 4-0237. — Тел. У. Н. Союз: ВЕрген 4-1016 4-0807

THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA

FIVE CENTS ELSEWHERE

АМЕРИКА ЗБУДУВАЛА ВІД ПОЧАТКУ ВІЙНИ 65,000 КОРАБЛІВ

ВАШІНГТОН. — Від початку війни Злучені Держави збудували приблизно 65,000 різного типу кораблів, а повітряна флота збільшилася 20-кратно. Містова провозбудованих кораблів вносить коло 9 мільйонів тон. Таке виявив секретар маринарки Дж. В. Форестал на прасовій конференції. Із загального числа кораблів 35 відсотків є військові кораблі, 29 відсотків це помічні кораблі при воюванні, в 22 відсотки це кораблі для прибережної служби. Від 1 вересня 1939 р. містова кораблів зросла 5-кратно. Між загальним числом 65,000 є теж кораблі, які Америка передала Аліянтам на підставі Ленд-Лізу. Таких кораблів є 2,822, а між ними 1,784 кораблів для воєнних операцій.

На будову кораблів конгрес ухвалив 118 білліонів упродовж 5 літ. З цих фондів зужито досі 91 білліонів доларів.

ЩЕ ОДИН КАНДИДАТ НА ПРЕЗИДЕНТА.

ДІТРОЙТ. — Перша краєва конвенція організації Америка Фірт Коміті поставила кандидатом на президента директора своєї партії Джералда Л. К. Смита з Дітройту. Кандидатом на віцепрезидента виставлений Гері Ромер із місцевості Ст. Генрі, Огайо. Зпоміж передвиборчих гасел, прийнятих на конвенції, помітне є домагання, щоб громадяни, які зобов'язують менше ніж \$5,000 річно, були звільнені від федерального податку. Поставлено деж домагання, щоб ветеранам, які служили найменше один рік, виплатити по \$1,000 відправи.

ВІДПРАВЛЕНО З АРМІЇ 1,279,000 ВОЯКІВ.

ВАШІНГТОН. — Команда армії оловила, що від часу вибуху війни до 30 червня 1944 відправлено з армії 1,279,000 вояків. Одних відправлено як ранених, інших як неспосібних, а деякого з причин різних недомогань. Команда воєнної флоти не проголосила ще своїх цифр. Між відправленими є 17,000 офіцерів і 950,000 рядовиків „почесно відправлених“. Смертних випадків, як у бою так і з природних причин, було 74,000, а понаших в полон 72,000. Крім цього ще відправлено з інших причин 4,000 офіцерів і 162,000 рядовиків.

ДОМАГАЮТЬСЯ ВИСЛАННЯ ЖІНОК НА МИРОВОУ КОНФЕРЕНЦІЮ.

ВАШІНГТОН. — Внаслідок домагання, видвищеного ньюйорською газетою Гералд Трибюн, наставлений цією газетою комітет доставив листу з 56 визначних жінок, які надаються на делегаток на мирову конференцію. Цей рух пішов з того, що між американськими делегатами на конференцію в Домбартон Овкс не поставлено ні однієї жінки. Між кандидатами, які надаються до такого відповідального обов'язку, вчислені такі жінки: Конгресменка Едит Норз Раджерс, республіканка з Месечусетс; конгресменка Мері Нортон, демократка з Джерзі Сіті; Флоренс Джефрі Гармен, буша посолка до Норвегії; Ен О'Тер МекКормик, з редакції газети Нью Йорк Таймс; Френсіс Перкінс, секретарка праці; Віра Майкелес Дін, директорка розслідувань з Фарен Палиси Асоцієшен; журналістка Дороти Тамсон і Огден Рід з Гералд Трибюн.

РЕПУБЛІКАНСЬКИЙ КАНДИДАТ НА ПРЕЗИДЕНТА ЗАПОВІВ АГІТАЦІЮ ПОДОРОЖ.

ПОЛІНГ (Нью Йорк). — Губернатор Дюї, як кандидат Республіканської Партії на президента Злучених Держав, уложив уже передвиборчу агітаційну подорож, яка дасть йому спромому відвідати 21 стейт і переїхати 6,700 миль. Першу із 7 важних промов виголосить Дюї у Філадельфії вже 7 вересня. Крім промов Дюї відбуде понад тузін політичних конференцій. Подорож буде тривати 21 днів. Підготовою і переведенням її займається республіканське виборче бюро в Шікагу.

ВИДАТНІСТЬ РОБІТНИКІВ ЗРОСЛА НА 166%.

НЬО-ЙОРК. — Воєнна Рада для Повітряної Продукції Східної Смуги, складена з 8 підприємців, оприлюднює факт, що від 1 листопада 1941 р. зросло число робітників в їх підприємствах з 61,00 до 200,000. Вони випродукували 55,000 літаків від часу нападу на Перл Гарбор, а лише в першому півроці 1944 р. вони видали на свої роботи півтора біліона доларів. Що найзамітніше, то те, що робітники в тому часі так видосконалися, що видатність їх праці зросла на 166 відсотків. До згаданої ради належать між ін. такі підприємства: Бел Еркафт, Ченс-Вогт Еркафт, Кортис-Райт, Джералд Моторс, Ферчайлд Енджинг енд Ерплейн Корпорейшен.

Петерсон заповідає упадок нацистів ще в 1944

ВАШІНГТОН. — Підсекретар війни Роберт Р. Петерсон заповідає, що німці програють війну впродовж найближчих 4 місяців. Цей погляд оголосив Петерсон у звіті із своїх помічень на італійським та французьким фронті. Його заява замінна тим, що він усе критикував тих, що давніше заповідали скорий кінець війни з німцями.

Петерсон пригадав на погляд начальника команданта альянтських військ ген. Айзенгавера, що війна проти Німеччини буде покінчена ще перед кінцем 1944 р. Він теж повторює погляд секретаря маринарки Джеймса Форестала, котрий був на воєнному фронті і теж висловився оптимістично про перевагу альянтських сил над німецькими.

ГОЛ НЕ ДОПУСКАЄ ОБЛЕКШЕННЯ УМОВ ДЛЯ НІМЕЧЧИНИ

ВАШІНГТОН. — Секретар стейту Корделл Гол висловив погляд на прасовій конференції, що нацистський радіо-коментатор генерал Курт Дітмар, передбачуючи поразку Німеччини, звертає тимсамим увагу Аліянтів, що Німеччина готова на мир. Однак Гол ще раз заявляє, що німці не можуть надіятися уступок з боку Аліянтів і тому їхня оферта не може бути прийнята.

Можливість точного обговорення умов для перемир'я з Німеччиною добачують вашингтонські політичні кола в тому, що відновлено вісти про недалеку стрічу президента Рузвельта з англійським прем'єром Вінстоном Черчилем. Лондонські телеграми звістали, що Черчил вернувся з Італії до Лондону, а це вказувало би на його готовість до конференції з Рузвельтом.

ТРУДНОЩІ ДЛЯ КОНФЕРЕНЦІЇ В ДОМБАРТОН ОВКС

ВАШІНГТОН. — З нагоди виявлення президентом Рузвельтом факту, що конференція Чотирьох Потуг згодилася на створення міжнародного тіла для швидкого запобіження війни в майбутньому, конгресові кола мають неабиякий горіх до розкушення. Вони передумують над тим, чи конгрес має дати згоду на таке тіло з беззастережними повноваженнями для виповідження війни без окремого дозволу конгресу в будучности. Крім цього виринуло важке питання, що зробити на випадок, коли війну розпочне одна з потуг, яка зобов'язується берегти миру. А третє питання таке: Чи майбутня ліга для безпеки миру має повстати перед закінченням миру чи після цього?

Ген. Де Гол організує тимчасовий уряд Франції

ПАРИЖ. — Французький Комітет Національного Визволення подав до публичного відома вістку про створення тимчасового французького уряду. На чолі уряду стоїть генерал Шарль де Гол як президент. У міністерським кабінеті є комуністи й кілька людей, які не подають своїх справжніх імен, а урядують покищо під прибраними іменами. Кожний член тимчасового уряду відомий з великої відома проти німецьких окупантів.

Всі департаменти французького уряду вже функціонують. Тимчасовий уряд урештував усіх урядовців Банку Франції, через котрий німецькі окупанти передусім переводили свої операції для економічного визиску Франції.

Ген. де Гол обіцяє відкрити виробничі юні, як тільки це буде можливе.

ОЖИВАЄ ФРАНЦУЗЬКА ПРЕСА

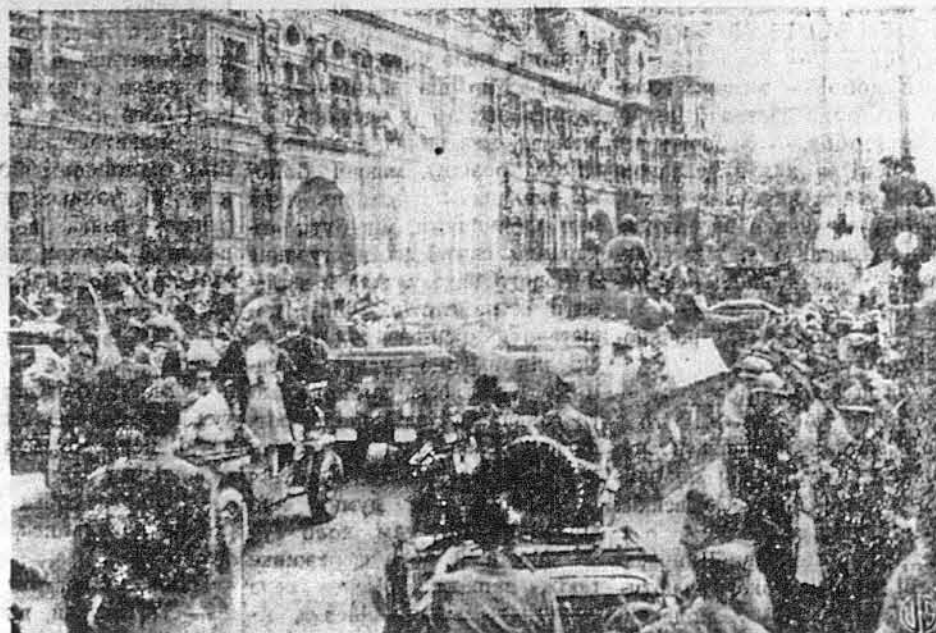
ПАРИЖ. — Вільна французька преса ожила, ще поки Франція звільнилася з німецької окупації. На пару тижнів до звільнення Парижу стали появлятися явно на вулицях видання французьких протиокупаційних газет. Вчас звільнення Парижу на його вулицях продавалися правильно 12 газет. З них найбільше популярною була „Дефанс де Парі“, що її почали в 1941 році два студенти, а котрої перше число продалося в 100,000 примірників. Тільки газети, які співпрацювали з німцями, тепер не появляються, і левно напово вже ніколи не будуть видаватися. Відкриваються у Парижі теж наново канцелярії американських газет, що були закриті через німецьку окупацію.

АЛІЯНТИ СКЛАДАЮТЬ ЛІСТУ ВОЄННИХ ЗЛОЧИНЦІВ

ЛОНДОН. — По 10-місячній праці Комісія Воєнних Злочинців при Об'єднаних Державах викінчила першу лісту воєнних злочинців і передала її альянтським урядам. Сер Сесил Герст, предсідник комісії, держить у тайні, хто поміщений на цій лісті, аби не давати винуватим нагоди втікати. Ліста обіймає тільки воєнних злочинців, а не квіслінгів, що зраджували свої уряди й народи для співпраці з німцями.

НІМЦІ ЗНОВУ СТРАШАТЬ ГАЗОМ

З Лондону й Стокгольму приходять звість вісти, що німці збираються вживати проти своїх ворогів отруйних газів. Потвердження цих приготувань газети знаходять у випадковим розбиттю альянтськими літаками одного німецького поїзду в Голандії; добуваючись з розбитих возів газ убив усю залого поїзду й багато людей у сусідніх місцевостях.

НА ХВИЛИНУ ПЕРЕДИШКА. Альянтські танки й сотки оплескуючих їх парижан зайняли Пляс де л'Отель де Віль (ратуновою площу) у Парижі, але за хвилину опісля цього німецькі „снайпери“ розігнали багатьох з цієї толпи й заставили їх шукати заховку перед кулями зоскорострільів. Всі ці люди хотіли би добачити генерала Де Гола, котрого вхід до катедри Нотр Дам і був немовби сингалом для палких німців і їх симпатиків.

АМЕРИКАНЦІ КОЛО БЕЛЬГІЙСЬКОЇ ГРАНИЦІ

ГОЛОВНА КВАТИРА АЛІЯНТСЬКИХ ЕКСПЕДИЦІЙНИХ СИЛ. — Американські війська перейшли через місто Рейнс та переправилися через Есну коло Нефшательо, захопили Шальон і Ле Гранд Льюж та, як признає навіть берлінське радіо, зайшли аж до Сен Дізіе.

Тимчасом британська Перша Армія під генералом Демпісом зробила поважний поступ уперед, бо посунулася 34 миль й доходить майже до довшнього бігу ріки Соми. Альянтські лінії йдуть тепер 185 миль довгим луком від Руену по Сен Дізіе, наближаючись до бельгійської границі на 30 миль.

ВЕЛИКІ ВОЄННІ ПРИПАСИ ПОПАЛИ В РУКИ АЛІЯНТІВ У ПІВДЕННІЙ ФРАНЦІЇ

РИМ. — Аліянтський наступ горі долиною ріки Рони добув для Аліянтів величезні воєнні припаси. За два дні Аліянти захопили 800 троків, повних воєнних матеріалів, і дві батареї славних німецьких 88-мільметрових гармат.

Американці дійшли вже до міста Валенс, котре скоро перейде в їх руки. Французькі відділи цієї південно-американської армії дійшли до Баньолів, а близько італійської границі американці напірають в напрямі Ніци.

ВЕЛИКИЙ ЛЕТУНСЬКИЙ РЕЙД НА НІМЕЦЬКІ ПОРТИ.

ЛОНДОН. — Великі „літаючі фортеці“ Американської Восьмої Повітряної Сили доконали за одну добу двох великих операцій, одну проти осідку німецьких безпілотних літаків у Па-де-Кале, другу на німецькі порти Бремен і Кіль. Американці не стринулися з ворожою опозицією, всі бомбовики й ескортуючі їх боевіки вернулися домів.

За те рейд сильних британських летунських формаций нічого був для них коштовний. Вони були по Стетені й Кенігсбергу, видно для підтримки офензивної червоної армії на Східну Прусію. Деякі літаки були в повітрі понад 12 годин серед незвичайно важких умов. 41 літаків не вернулося.

ПОСТУПИ БРИТАЙЦІВ І ПОЛЯКІВ В ІТАЛІЇ.

РИМ. — Бритійські й польські війська Восьмої Бритійської Армії вдерлися дві миль вглиб Готійської лінії. Розбивши Першу Німецьку Парашутову Дивізію вони вкопалися в сильних позиціях над рікою Фоджієно. Зараз на другому березі ріки знаходяться сильні бетонні позиції, що їх німці збудували по відступі на північ від Риму.

ЧЕРВОНА АРМІЯ ЗАНЯЛА НАФТОВИЙ РЕЙОН ПЛОЕШТИ.

ЛОНДОН. — Червона армія далі поспішно наступає через Румунію. Вона заняла вже Плоешті, чим унеможливила німцям дальшу експлуатацію цього нафтового терену. У своїм денним комунікаті каже прем'єр Сталін, що заняття Базаву й Плоешті закінчує звільнення румунських нафтових теренів від німецьких наїзників.

Бритійські воєнні знавці вважають заняття нафтового терену червоною армією катастрофальним для Гітлера.

Далі на полудне червона армія підійшла на віддає 17 миль від румунської столиці Букарешту. За один день вона заняла понад 200 місцевостей.

Далі на північ червона армія заняла Остроленку й Вишнів, чим перервано німцям важні залізничні комунікації.

І В ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ РУХАЮТЬСЯ ПАРТИЗАНИ.

ЛОНДОН. — Події в Франції й на Балкані піднімають народні повстання проти німецьких окупантів у Чехословаччині. Чеськословацькі підпільні організації виступили на яву й на спілку з словацькими партизанами воюють проти нібито незалежного уряду Словаччини. Берлінське радіо каже, що для боротьби з тими партизанами ввійшли до Словаччини німецькі війська. Д-р Тісо, президент куклового словацького уряду, через радіо закликає повстанців зложити зброю та обіцяє амністію всім, що послухають негайно.

Тимчасом партизани дістають посилення літаками з Британії, і ці посилення до них доходять, бо вони оперують з гір. Цей помічч для партизанів попросив чехословацький уряд у Лондоні, котрий теж видав заклик до всіх чехів, словаків і руснаків приступити до боевого фронту. З британських літаків скидають не тільки воєнні матеріали, але й офіційрів для кермування партизанки проти німців і прихильників куклового уряду в Словаччині.

Каже чеськословацький уряд у Лондоні, що повстанці в Словаччині захопили місто Чадцу, важний залізничний вузол на полудне від Яблоніцького провалу, що веде до Словаччини в Моравію й Шлеськ. Поважні бої між партизанами й німцями ведуться коло міст Жіліни, Повазької Бистриці й Тренчу.

ШУКАЄТЕ ПРАЦІ? — Наперед погляньте на оголошення нових робіт у „Свободі“.

"СВОБОДА" (Ukrainian Daily)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by The Ukrainian National Association, Inc.

Printed at the office of the Association, 505 - 7th Ave., New York 18, N. Y.

Second-class postage paid at New York, N. Y., and at additional mailing offices. Postmaster: Please send address changes to "СВОБОДА", 505 - 7th Ave., New York 18, N. Y.

Subscription rates: Three cents a copy. One year \$7.00, Six months \$3.75, Three months \$2.00.

Address: "СВОБОДА", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

Table with subscription rates: One year \$7.00, Six months \$3.75, Three months \$2.00. Includes contact information for the Jersey City office.

Старі цегли до нового дому

Американські, британські й советські делегації на Вашингтонську конференцію в справі забезпечення миру подали до публичного відома, що вони вже дійшли до загальної згоди щодо структури й цілей міждержавної ліги для удержання й забезпечення миру.

За спільним комунікатом голов трьох делегацій, конференція в палаті Домбертон Овкс згодилася проголосити державам план Інтернаціональної Організації для Миру й Безпеченства, який завів би передусім три тіла, а саме: 1) асамблею (загальні збори) представників всіх миролюбних держав, оперту на засади суверенної рівності всіх держав; 2) раду, зложеної з меншого числа членів асамблеї, а саме з представників головних (великих) держав та певного числа менших держав; та 3) інтернаціональний суд для розгляду осудимих питань.

Як мають бути організовані й як мають працювати ці три тіла, ще не сказано, але з сказаного вже виходить ясно, що маємо до діла з міждержавною організацією, зовсім аналогічною до той, яку створено після першої світової війни.

Ця подібність нової організації до старої Ліги є важкою справою, бож стара Ліга є нині мертвою організацією, а й за свого життя не могла як слід виконувати того завдання, для котрого вона була організована. Коли тепер організується нову організацію для виконання того самого завдання; здержати агресію або запобігти війні, то в такій ситуації нам треба знати докладно, чому стара організація провалилася, поки ми станемо організувати нову на таких самих основах.

При розслідуванні справи ми найдемо, що стара Ліга Націй не мала в собі ніколи Америки й мала тільки через короткий час Советський Союз. Якщо стара Ліга Націй через те не могла бути ефективною організацією, то можемо сподіватися, що нова організація, котра вже буде мати ці дві важні держави, буде інакшою. Справа обертається властиво довкола Америки, котрої державна організація така, що мала група сенаторів може саботажувати малощо не всяку акцію такого міждержавного тіла. Отже для успіху нової міждержавної організації треба ще такого налагодження внутрішньої політики Америки, щоб міждержавна організація могла бути певною що й американський уряд стоїть за всякою акцією проти агресії, чи за мир, якби не вийшла від нової Ліги.

За свободу „в практиці“

Щоби жертви тої війни — а хує, значе набирати щораз вони такі великанські, що їх більшої ваги. Ось і тому добре ніколи навіть не зрахає не пішли на марне, треба би завчасу подбати, щоб по нашій вигрі були всюди закінчені, тоталітарні лиха в такій формі, щоб вони вже не віддали. Та є небезпека, що вони такі можуть вдержатися, чи віджити. А на те звертає увагу ніхто інший, а такі сам Винстон Чорчил, британський прем'єр.

Бо пригадувати собі: коли це почали народжуватися тоталітарні язви? Чи не по першій світовій війні? Чи не по тих нещастях, що прийшлося людям по війні знести, а між якими голод стояв, цілком зрозуміло, на першій місці?

Перебуваючи в Італії й будучи свідком нужди, яку приходиться тепер пережити італійському народові, й маючи на увазі й те, скільки ще прийде йому витерпіти, заки будуть вигоєні рани нанесені фашизмом і війною, британський прем'єр, слухаю завважив, що в таких часах кризи легко вибиваються наверх люди без всяких скрупулів, демагоги, що вважають такі часи як добру нагоду до захоплення влади. Ось таке може знов повторитися в Італії й в інших краях. Можуть знов піднести голову різні закатурені прихильники тоталітаризму й затьмити поступові, що бажалиб народові справжньої свободи і справжнього матеріального добробуту.

Думаємо, що британський прем'єр сказав дуже ясно, чого треба остерігатися, а чого пильнувати, коли хто дбає у своїм краю, чи в цілому світі, про — дійсну свободу.

Думаємо, що теж ясно сказано, в якому краю є справжня свобода, себто „свобода в практиці“, а де свобода „на словах“ чи просто неволя. З того теж явний висновок, що де є тоталітарна система, там не може бути мови про справжню свободу, про „свободу в практиці“ в такому розумінні, як це представляє Винстон Чорчил.

До цього ще додамо, що де є тоталітарна система, там теж мусить бути місце і для тоталітарних язв. Там не може бути ніколи справжньої демократії, бо в тоталітарній державі партія чи диктатор є на першому місці, а не людина, як це є в демократії.

хопив всячого на руці нагая і ударив ним одного й другого. — Чевож ти бешя? — вивірився другий. — Шта тебе баб жалко, шголі? Вистане і для тебе! Ми їх, ей Богу, не трогали. — Худобо! — тим же голосом, повторив Петро і знову вперезав обох. — Заберіть від них криси! — кинув невважно своїм. Гусарі виконали наказ. — Ми же нечаво не виновати! — заклякав один вже плаксиво. — Тиж обещал освободить нас... — Вас звільнятиме воєнополевий суд... — За що нас под суд? — недоумів москаль. — Чо з бабами хателі поіграєш неможжко? Отпусти нас; ми пайльом в свой полк. Со всякім может случиться такое. Петро промовчав. Дивувався собі, чому не може розлютити себе очима, один призириливо, другі — ніяково, нахабно. — Ну, шгож! — почав один. — Тиж обещал пустить нас... Худаво ми нечаво не сдєзали... — Худобо! — хрипко викрикнув Петро. Відрухово від-

МАЙБУТНЯ ПОЛІТИКА БОЛЬШЕВИКІВ В ЗАХІДНІЙ УКРАЇНІ

Дві советські окупації Західної України.

Західна Україна майже цілості знов наїшла під червоною советською окупацією. За червоною армією, що прогнала нацистичні полчища, притягнулися знов окупаційні цивільні урядовці з невідкличним Геллеу. Висти, які доходили до нас про першу окупацію, наповняли нас жахом. Десятки тисяч що найкращого українського активу вихало на захід, думаючи ратувати ось так своє життя. Другі десятки тисяч селян, робітників та інтелігентів томляться до нині в чужій сибірській стороні або на пустинних Казакстани. Сотки українського громадського активу згинувло від розстрілів.

Яка тепер ситуація, ще не відомо. Чи втегли знов ці десятки тисяч ратувати своє життя на захід, не знаємо. Радше можнаб пропускати, що ні Висти, що доходили до нас зі Західної України в останніх днях перед уступленням німцям говорили, що німці заборонили вїздити мешкадницю Західної України на захід. І то з різних причин. Головною причиною мав бути брак поживи в краях окупованих німцями. Перед німецькою армією мають утікати сотні тисяч німців, занатто покванних поселенців в Україні. Вітають вони головно через Рмунію та Болгарію зі сотнями тисяч дітей та живою інвентарю. Німці для нацистів перші, тому їм байдуже, що станеться з неїмцями. І вже через те одно мабуть тисячі тих українців не мали тепер змоги ратувати власне життя.

Перша червона окупація Західної України була за коротка, щоби розвинути вповні свою політику супроти західних українців, зокрема супроти української більшости на цій землі. Найбільшим клопотом для большевиків в Західній Україні є безклясовість її населення. Західна Україна все була одною з найбідніших частин України. Капіталісти та поміщики тут звичайно чужинці, отже тої окричаної большевиками буржуазії тут нема.

Інтелігенція тут походить здебільша зі селянського роду та стисло звязана зі селом та працюючим народом взагалі. Рідко де на світі існує така близькість та солідар-

ність поміж інтелігентами та трудовим народом, як тут. І це другий клопіт большевиків. В результаті тої близькості поміж мужиком, робітником та інтелігентом витворилася між ними одність, переконань та думок. Іншими словами цей бідний український робітник селянин такий самий націоналіст, як його брат інтелігент. Це останній та найбільший клопіт червоного панування над Західною Україною.

Большевицький документ про Західну Україну з 1920.

Яку політику поведуть большевики супроти західних українців, може нам висвітлити один большевицький документ зперед 24 літ, в яким вилежені напрямні большевицької політики супроти західних українців. Відомо, що в році 1920, ввійшли були до Галичини большевики за розгромленою польською армією. Вони підійшли аж попід Львів. За тимчасову свою столицю обібрали вони Тернопіль, який ще тоді Тернополь, а Тернопольом звали. Там став урядувати Галицький Революційний Комітет.

Червоні рахувалися з тим, що їм прийдеється вже тоді заводити большевицьку владу в Галичині, тому у числі 1. часопису „Факел“, органу Політотдела 14 красної армії, якийсь П. Солодуб написав статтю, в якій характеризує Галичину та подає ради, як поступати з тим краєм, щоб його якнайкраще вхопити в тверді червоні руки. Галичан, як виходить зі статті, Солодуб пізнав в Україні в часі короткого співробітництва Галицької Армії з червоними. Галичани перепрошувалися до червоних, але без міського пролетаріату, звичайної опори червоного панування. Брак там теж буржуазії.

Тут — пише вкратці Солодуб — нам доведеться стрінутися з дійсно замінним фактом, відсутністю національної буржуазії з одного боку та з різким націоналістичним рухом серед селянства з другого боку. Цей націоналістичний рух сповне в одну цілість усю селянську масу, стираючи всі суперечности, що випливають з різниці економічного положення, поодиноких селянських верств.

Через це, що провід у національному русі вела інтелігенція, селянство стояло штучно (!) по стороні інтелі-

гентів. Так повстав міцний союз інтелігента з мужиком... Мені доводилося — пише далше Солодуб — спостерігати як галицьке офіцерство, інтелігенція і навіть священники обертали в правдиві вишки жовнірів тоді, як ширилася пошесть тифу в Галицькій Армії. Нерідко траплялися випадки, що коли сотня захорувала на тиф — то весь командний склад і інтелігенція, що була при ній, служили жовнірам як санітети. А праця їх була повна саможертвования, інтелігенти заражувалися та вмیرали на санітарній службі. То саме мабуть було спостерігати у відношенні жовнірів до їх командантів. І треба завважити, що це все робилося без примусу згорі".

Яка має бути тактика большевиків в Західній Україні? Якій висліді з того пропонує витягати тов. Солодуб, коли большевики опанують Галичину? Інтелігенція нам ворука, каже він, отже нам треба вбити клин поміж мужика та інтелігента. Інтелігента треба скомпромітувати в очах мужика та його політично знисити. Треба від самого початку повести безпопядну та отверту боротьбу з інтелігенцією, вибити з її рук довіря мужика і розділити їх. Так треба робити тому, бо Солодуб не вірить, щоб галицька інтелігенція могла відмовитися від своїх політичних ідеалів, віддатися без застерєжень справі російських Советів. Останнє буде, але дуже мало. Українська інтелігенція це засадничий ворог Советів; коли її зниснить, все піде легко, бо соціальні різниці тут невеликі. Небезпека є, думає Солодуб, що українська інтелігенція може влізти в советський адміністративний апарат Галичини; тому рішучо треба не допустити її до того.

Вістки, які приходили зі Західної України в часі першої окупації майже дослісно потверджують, що ради Солодуба і в роках 1939-1941 були актуальні. За той час в Советі змінилося ще й це, що взяв верх російський шовінізм; тому будуть імпортовані до заряду Західною Україною росіяни або безнадійні малороси. Наприклад губернатором Львова був якийсь Козьмоф.

На селах найдуть большевики готові групи тих, що вже давно, ще за польських часів, зірвали щиро з українською національною інтелігенцією. Це відомі хруні та доношки польської поліції, члени різних гуцульських депутатів до Варшави; словом, моральна зволоч західно-українського села. На неї тепер спадуть всі ласки червоного режиму.

Згідно з новим російським курсом згальванізують і рештки галицьких москвофілів. Прийдуть нові клопоти на галицьких священників, сердешно відданих українському націоналістичному селянству. Появляться напевно висланник патріаршого російського стола та стане по царському прикладу ширити тут російське благочествіє.

Оце правдоподібні гороскопи поневоленої Західної України по рецепті комуніста Солодуба зперед 24 літ.

Advertisement for 'В КІГТЯХ ДВОГОЛОВОГО ОРЛА' (In the Claws of the Two-Headed Eagle) by O.L. LUGOVYI. Includes text about the book and author's rights.

— Пашол ти к... матері! — Смотри! Ти кто такой? — Выходь, худобино! — Бо постріляємо, як собак! — Зінь викрикнув Петро. До нього підїхало ще трьох гусарів. Та замість відповіли з хати грюкнуло два стріли. — Ох, так, сучі сини? Хлопці, гранати! — Погроза оказала вплив. — Ну, харошо, ми вийдем, но ви побожитесь, что пустите нас... — почувлося зза стіни. — Добре, добре... Побачимо!... Але зараз виходьте... Чи ні, випустить тих, що в хаті з вами. — Не на дураков нааік. Баб випустім, а ти постреляєш нас. Ані нас проведут. — Ну, чорт з вами. Хай буде по вашому, — Петро згодився. Гусарів розставив пів-

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА“

ХОЛМСЬКА ДЕБАТА В ДУМІ В 1911-1912 РР.

III.

Нарешті остання група помовників, це — представники опозиції. Мало об'язомлені з фактичним боком справи, з соціально-економічним становищем холмського краю та з релігійним і національним складом холмської людности, депутати опозиції виступали в холмській справі без ясно визначеної провідної думки. В вибір націоналістичної аргументації представників польського та російського націоналізму опозиційні послі не мали ніякої ідейної сили для складної боротьби на два фронти. Через це вони не протиставили замаскованим заборончому змаганню польського панства та російського чиновництва культурних потреб та інтересів демосу, коринної української людности краю. Холмська справа, холмські дебати мали велику вагу для висплення української справи з думської трибуни, коли опозиція добре об'язомилася з справою та заняла в холмському питанні ясну, принципіальну демократичну позицію. Але опозиція прогавила польські дебати через своє недбалство, чи може через якісь інші мотиви.

Першим од імені опозиції, власне од фракції прогресивів, д. Уваров на засіданні 26. XI. 1911 р., повстав проти відокремлення Холмщини по мотивах мілітаризму, через небезпеку для „оборони держави“ від утворення нової губернії.

На наступному засіданні 2. XII. 1911 р. в холмській справі промовляв к. д. Родічев. У своїй промові він, насамперед, висловив дійсну підоснову російського націоналізму, його класову сутність:

„Коли вам кажуть, що треба предняти Манчурію чи одірвати Холмщину, це значить — треба створити посади для російських чиновників, котрі вийшли на ринок і говорять: на нас впало безробіття. І ціми інтересами, котрі прикривають собою долю російського народу, ними натхнені російський націоналізм новітніх часів, направлений проти непривелегованих, значить по напрямку перпендикулярному, перш за все направлений проти найбільших малоправних, проти Євреїв; потім починаються всякі інші інородці; після євреїв йдуть безпосередньо поляки, найбільш неблагонадійні інородці і в кінці їх майже визнається народність, майже повноправна, але і до неї дійде черга і вже доходить в законопроекті, це — німі.“

Український бік Холмської справи.

В другій частині цієї промови д. Родічев спиняється на українському моменті холмської справи, але робить в загальних висловах, в туманих формах, говорячи про неминуче повстання на Холмщині українського визвольного руху:

„Немає більшої наруги над пригноненою людиною, коли у йому звязано руки і замкнено уста, як говорити йому: та хтож тобі забороняє по мною боротися. Отож, панове, коли ви будете вільні од цього докору, коли ви прийдете туди з проповіддю свободи не лицемірно, тоді не турбуйтеся, вам ніякого законодавства не потрібно. Там підійметься визвольний національний рух, аджеж ви його, панове, боїтеся в решті решт. Ви боїтеся його через те, що не вам, не вам дістанеться перемога, коли ви оголосили цей закон, коли вам цього непохощається, але як що в холмському краю виникне протонародний національний рух проти польських

помішників, він піде під іншим прапором, він піде під прапором українства. Аджеж нам панове наводять тут зразок такого руху, котрий там по сусідству відбувається в Галичині. Там де субсидіроване товариство (мова очевидно про москвофілів) займається загальним діловодством для продукції своїх членів... Отже та русифікація, котра може виникнути і в Холмському краю, і той поріг, об котрий цей штучний та лицемірний рух зачепиться, це є той самий поріг гайдамацького українства. Якщо судилося виникнути цьому національному рухові, всі ваші зусилля будуть цілком безплідні. Я думаю, що кінець кінців настане час і для нього і не в вашій власті одвернути його. В вашій власті друге діло: в вашій власті поставити цей стихійний рух в ту формулу, при котрій воно прибирає характеру мирної й культурної праці, це умова повної волі, повної волі особі. Ви, панове, вашим законопроектом склупчете в холмському краю всі ті горючі елементи, котрі викликають чвари і релігійні, національні та соціальні.“

І пізніше в дебатах над окремими статтями д. Родічев не раз підносить в холмському питанні українській національній момент. Так на засіданні 9. II. 1912 р. він говорив:

„Пам'ятайте, що тут заміна поняття, і пам'ятайте, що во ім'я російського унітаризму українська мова та українська культура — російській, здається — переістотувалася, та переістотуються. Він замість фантастичного польського гніту, тепер вже фантастичного, в цьому місці запроваджує реальне пригночення української національної самосвідомості та початків української культури.“

Окрім Родічева промовляв ще к. д. депутат од Одеси Нікольський, котрий, очевидно, був добре поінформований в холмській справі, невідомо чому не встиг взяти участі в генеральних дебатах, і промовляв тільки 10 хвилин при „постатейному читанні“ законопроекту на засіданні 8. II. 1912 р.:

„Я з певністю для себе переконався, що повної істини немає ні на тім, ні на другім боці, що істина лежить десь поза межами аргументації як поляка, так і націоналістів, котрі заявляють свої хазяйські права на Холмський край. Припущення загальних дебатів перешкадає мені, розуміється, не дає мені ні права, ні змоги висловити тут свій погляд на загальну справу, тим більше, що мене обмежено 10 мінутами і я тільки скажу, що, увійшовши в склад комісії, я не знайшов там ні одного представника української народности... Мені відомо, що більшість Холмського краю складають українці, хоч би й польонізовані, або, може бути, русифіковані, але всеж таки по крові українці... не знайшовши ні одного заступника цієї народности, я для того, щоб висвітлити собі з усякого погляду це питання та для того, щоб заповнити що прогалину, вважав за потрібне удатися до знавців та ідеологів українства, а також до історії українського народу, у листовно звернувся до дуже відомого професора львівського університету М. Грушевського, до професора Новоросійського університету Ярошенка, звернувся потім до професора тушенських вищих жіночих курсів О. Я. Єфименкової, потім заявив зносини з однією організацією культурно-політичною українською та, окрім того, балакав з приватними особами, що не мають ймення вчених або політиків,

але теж знають побут та умови цього краю. Повинен сказати отверто, що погляди ці були доволі однодушні і вони далеко не на користь полякам, панове, може багато вивести з цих міркувань за скобки; більшість цих осіб, відносячися з цілковитою пошаною та даючи належне культурності польської нації, з окрема тілущі їх за прекрасних селянських господарів, всеж таки дивляться на них, яко на вискувачів та гнобителів, як в економічному відношенні, так і в духовному, почасти, і багато з них кажуть, що принципіально відокремлення Холмського краю із Царства Польського вони визнають розумним, але ні в якому разі не в тій формі, в якій пропонує це урядовий законопроект і комісійний, і не в тих, які переістотуються, і, нарешті, не в сучасну добу, дуже незручну добу для загострення взагалі націоналістичних пристрастей. Самим прямолінійним і самим непримиримим ворогом польського володарства, так мовити, польського панування в цьому краю являється саме той Михайло Грушевський, самий сподаг про котрого чомусь викликав регіт з боку правих, і через те, що в цьому листі є не тільки загальні міркування, дотичні розмірів відокремлення Холмської губ., а дозволю собі перечитати декілька рядків з цього листа, адресованого до мене. Ось він пише: „Цілком розумюючи ваше запитання, я поспільну на нього одповісти, оскільки це можливо в коротких словах.“

Правляча бюрократія та істинно-русські сфери зробили, конечно, всеможливе, щоб зогидити питання про відокремлення Холмщини в його нинішній постановці, але все таки треба мати мужність сказати, що одмежування української етнографічної території від Царства Польського зостається бажаним навіть за сучасних умов. З загального погляду, бажано всяке надбуження адміністративних поділів од етнографічного складу населення: у кінець кінцем (якщо з погляду всякої порабованої народности, в нашому випадку, української, з цього погляду відокремлення Холмщини крок наперед; треба тільки, щоб відокремилася справді ще жива українська етнографічна територія, без усіх вже втрачених безповоротно польонізованих історичних додатків, на котрі збільшує її урядовий проект і тим пнує справу з погляду української людности. Далі мені здається бажаним, щоб що українську територію виведено було за горизонт тої специфічно російсько-польської політики, котрою орієнтуються в правлячих польських кругах в Варшаві та Любліні. Я думаю, що декотрі локалізації відносин, хоч би в тих розмірах, в яких її можна осягнути відокремленням Холмщини, і зараз бажана. Що до істинно-православної русифікації ця, то вона і тепер ведеться не вважачи на приналежність до Царства Польського, і в цьому трудно сподіватися важного погіршення, а натиск польонізму з відокремлення трохи зменшиться. Такий мій погляд і певне, так думають й інші“. Ось що пише Грушевський і я навіть погляд людини вченої, історика в Холмській справі, і як бачите, він схильється до відокремлення Холмського краю, але всетаки погляньте, як цей патріот і, так мовити, фанатик, може бути, в цьому питанні, як він всетаки здогадується з історичного погляду і з наукового дивиться на розмір цього відокремлення: він говорить, що треба, щоб „відокремилася ще жива Україна, без тих вже втрачених безповоротно польонізованих історичних додатків, і що це не принесло б не тільки користі, але і шкоду з українського по-

Імігранти у горожанській війні

Реєстри вбитих, ранених і пропавших без вісти у телевізійній війні показують наглядно, скільки різних національностей живе в Злучених Державах. Вірменські, фінські, українські, польські, німецькі імена перемішані з англійськими, шотландськими і скандинавськими, та з прізвищами десятків інших національностей.

Подібну картину подавали реєстри боєвих жертв з Першої Світової Війни, та до деякої міри з еспайської і филиппинської кампаній. За те менше відомо, що вже у Революційній Війні, а ще більше у Горожанській десяткі й сотні тисяч старшин і вояків чужинського походження проливали свою кров і віддавали життя за незалежність і за єдність своєї нової батьківщини. П'ять літ тому, в 1939 році, президент Рузвельт написав листа з привітом і подякою до останнього живого генерала з Горожанської Війни, мадяра роком, Юлія Штагелъ - Самзальда, учасника багатьох боїв і приятеля президента Лінкольна. Німецький історик імігранції, А. Б. Фавст, нараховує дев'ять генералів німецького роду у юнійній (північній) армії, між ними таких відомих полководців, як Шурц, Осторгау, Зігель і Штайнвер. Між рядовиками і нижчими старшинами юнійної армії було 176,000 уроджених в Німеччині, 144,000 родом з Ірландії і 45,000 уродженців Англії.

Далекострільні гармати на американських воєнних кораблях та паничі, що врятували американську флоту в Горожанській Війні, були уведені і удосконалені двома шведами — адміралом Дальгрессом і капітаном Джонсом Еріксоном. А останнім живучим вояком армії Лінкольна з Нью Йорку, що ще був в силі взяти участь в поході на „Меморіал Дей“ цього року, є майже столітній Деніел Гарис, англійський жид, що прийав дволітньою дитиною до Америки і як сімнадцятилітній доброволець служив на двох славних американських воєнних кораблях „Конститушен“ і „Саратога“. Він був одним з 8,000 жидівських добровольців, що брали участь у Горожанській Війні. За останні десятиліття число імігрантів зросло і сьогодні сотні тисяч їх самих і мільйони їх дітей і внуків служать і зброєю в руках тій самій справі, що їх предки вісімдесят літ тому.

Трилось так, що дві перші жертви Горожанської Війни були польського роду. Підчас підготовки нападу конфедератів на Форт Самтер, припадково був вбитий Тадей Стравинський з Чарлстон, Савт Каролайна, а першим юнейним старшиною, що згинув на полі бою, був капітан Константин Бляндовскі. Між генералами північної армії відзначився полковник Володимир Крижановскі.

Мало просліджена участь українців в рядах американської армії у той час, та такі імена як підполковник Юрій Кривошинський, Михайло Валлюх, та рядовики Андрій Подольський, Йосиф Пецух, Андрій Гула, Конрад Губа, Антін Мясопуст, Гарі (Гриць?) Комарницький, Амврозій Баламут, Богумил Веговський та інші вказують, що правдоподібно вже й тоді українська кров полилась за Америку.

Нема багато вісток про росіян в Америці перед 1870-тим роком. Та відомо, що добровольцями стейту Линойс командував бувний старшина російської армії, американський генерал бригади Іван Василь Турчин, що пізніше заложив містечко Радом в Іліной. У столиці стейту Вісконсин, Медисон, стоїть пам'ятник полковника Ганса Христіяна Геба, що згинув в бою під Чикаго на чолі полку, що склався з його країянів - норвежців.

Таким чином, Грушевський і той не торгується, так мовити, за якінебудь окремі містечка, якінебудь окремі села, як це ми раз-у-раз чули при обговоренні читання в комісії. Він не задається утопічними цілями розполяння вже польонізованих частей краю і вважає це не тільки некорисним, але і шкодливим для населення. Ось мені здається, що коли дума зарані змінила питання про відокремлення, вона повинна стати на тій точці погляду, щоб не взяти нічого зайвого, щоб усі повіті, завойовані польською культурою, лишити їх на тому самому місці, на котрому вони і знаходяться. Я розуміється не жив в цьому краю, і не знаю точно сел або цих місцевостей по їх етнографічному складу або вірі, і я не можу рекомендувати тих абстрактних конкретних пропозицій але я бажав би, щоб Дума взяла собі за провідну думку саме погляд, котрий висловлено в листі Грушевського“.

Загальна Рада — ФЛІС

С. М.

ТИХНУТЬ, РВУТЬСЯ ЖАЛІВ СТРУНИ.

Іду подем, літо мліе,
Вітер сумно подем віе.
То не вітер, стогнуть люди,
У воєнних тяжких трудах;
Стогнуть, гнутьс в дні і ночі,
Вже не служать руки й очі,
А поглянеш: серце мліе.
Де той мир, життя надії?

Іду подем, вянуть квіти,
То не квіти, плачуть діти.
Плачуть, бродять вулицями;
У заводі тато й мама,
В тяжкій праці руки пружать,
Сини старші в військовій служать,
Вже рік другий нема вїстей,
Чи мертві вже, чи живі ще.

Іду подем, хмара суне,
То не хмара, чорні думи.
Думи сумні-тихим жалем,
Бодем серця небувалем.
Іде марне радість літа,
Вянуть, гаснуть діти-квіти,
Нема пісні, нема думи,
Тихнуть, рвуться жалів струни.

BUY EXTRA WAR BONDS Today!

MOUTON LAMB \$125

Ось подаємо тут ще одну надзвичайну нагоду для ошадних жінок. Ці футра з MOUTON LAMB є такі гарні і коштують так мало, що навіть як ви вже маєте футро, то схочете мати ще і це футро.

За \$125 ви дістанете футро, котре має всі прикмети доброго футра: Теплість — витривалість — модність.

Також на складі маємо чудові футра з PERSIAN LAMB, MUSKRAT, SKUNK, SILVER FOX, і т. д.

Вступіть сьогодні і перегляньте наш великий вибір.

КУПУЙТЕ

— з —

ЛОВІРЯМ

— у —

MICHAEL TURANSKY

350 Seventh Ave., New York City

Between 29 & 30 Sts. 16th Floor

Lackawanna 4-0973

Отворено кожного дня до 5. години вечір.

Замкнено в суботу, 2. вересня.

УВАГА! ЕЛИЗАБЕТ, Н. ДЖ., І ОКОЛИЦЯ! УВАГА!
СТАРАННЯМ ПАРОХІЇ СВ. ВОЛОДИМИРА
І УКРАїнського НАРОДНОГО ДОМУ
при участі Братств, Товариств, Сестричтв і Клубів
відбудеться:

ВІДКРИТТЯ І ПОСВЯЧЕННЯ ПРОПАМ'ЯТНОЇ ТАБЛИЦІ

В ЧЕСТЬ АМЕРИКАНСЬКИХ ВОЯКІВ УКРАїнського РОДУ, ЩО СЛУЖАТЬ У ВІЙСЬКІ.
Посвячення довершит Вєч. о. Лев Чапельський
В НЕДІЛЮ, 3. ВЕРЕСНЯ (SEPTEMBER 3, 1944)
(ПЕРЕД ЛЕЙБОР ДЕЙ)

Всі організації мають злітис з прапорами і відзнаками до шкільної сали коло церкви точно в гол. 9:30 рано, а описля вирушать до церкви на Службу Богу. По Богослуженні буде відкриття і посвячення таблиці коло церкви св. Володимира.

В годині 3:30 пополудні відбудеться

БЕНКЕТ

В У. Н. ДОМІ, 214-216 FULTON STREET, ELIZABETH, N. J.

Промовляти будуть визначні гості.

По бенкеті в годині 6. вечір відбудеться

ЗАБАВА З ТАНЦЯМИ

На бали буде грати оркестра П. Снігура.

Вступ на бенкет і бал \$1.50. Тільки на бал 55 центів.
На це свято запрошуємо всі організації і чесних громадян з Елизабет і Околиця. На свято повинні прийти родичі, крєстні, діти та знайомі тих воєнків, що вже впали в боротьбі, і тих, що сьогодні готові віддати життя за честь і славу дорогої нам і всім Америці. Прийдіть всі, старші і молодші, щоб не свято випало достоїнно і гідно. ДОХІД призначений на закупню РІЗДВЯНИХ ДАРУНКІВ ДЛЯ ЖОВНІРІВ.

УВАГА! РАЧЕСТЕР, Н. Й., І ОКОЛИЦЯ! УВАГА!
СТАРАННЯМ КОМІТЕТУ ЗЛУЧЕНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ
МІСТА РАЧЕСТЕР

відбудеться другий, і останній цього сезону

ПІКНІК

на дохід різдвяних дарунків для наших хлопців, що служать в американській армії

В НЕДІЛЮ, 3. ВЕРЕСНЯ (SEPTEMBER 3, 1944)

ПЕРЕД "LABOR DAY"

НА УКРАїнській ПІКНІКОВІЙ ПЛОЩІ НОРТ ГУДМАН.
Комітет старється, щоб цей пікнік зійшов якнайкраще. Врзці дошу пікнік відбудеться в парохіяльній сали, 303 Hudson Ave.

Простимо громадян до чисельної участі; ній не буде української музики, щоб озмилула цей пікнік і не причинилася жертвою нашим воєнкам.
Комітет.

БУТИ ЧЛЕНОМ УКРАїнського НАРОДНОГО СОЮЗУ,
ЗНАЧИТЬ, НАЛЕЖАТИ ДО ТАКОЇ ЗАПОМОГОВОЇ
ОРГАНІЗАЦІЇ, ЩО ПОБУДОВАНА НА ПЕВНИХ,
ТРІВКИХ І СОЛІДНИХ ОСНОВАХ.

ДЛЯ КРАЩОГО ЗАВТРА... КУПУЙТЕ ВОЄННІ БОНДИ

ДРІБНІ ОГЛОШЕННЯ—WANT ADS

Classified Department—Ergon 4-0237—BYant 9-0582

War Manpower Commission Employment Regulations

Essential Workers need Statement of Availability. If transferring to less essential, need U. S. Employment Service consent in addition. Critical workers also need both.

Сущні робітники обов'язані мати посвідку, що вони є до розпорядності. При перенесенні до менше сущних робіт мусять мати крім цього згоду „Оплайм Стейтс Емплоймент Сервіс“.

ПОТРІБНО МУЖЧИН

МУЖЧИН НЕ ТРЕБА ДОСВІДУ. Дістануть харч і уніформу. Шлях час або частину. ПОМИВАЧІ ДИШВАШЕРЗ, ПІАТВАШЕРЗ ПОРТЕРИ на день і ніч. Мусять говорити по англійськи. Бонуси — платні вакації. Постійна позиня. Робітники в критичних занятях мають принести звільнення. SCHRAFFT'S ГОЛОСІТЬСЯ ЦІЛИЙ ДЕНЬ 56 WEST 23rd ST., N. Y. C. АБО ГОЛОСІТЬСЯ 5-8 ГОД ВЕЧІР 1381 BROADWAY (Nr 38 St.) N. Y.

ПОТРІБНО ЖЕНЩИН

ЖЕНЩИН У ВІЩ 30 ДО 50 ДОСВІД НЕ ПОТРІБНИЙ ЛЕГКЕ ШИТТЯ Приемні робітничі умовини. Голосінся у Mr. ANDERSON A. G. SPALDING & BROS. 24 — 6th AVENUE BROOKLYN Близько Long Island R. R. station

ПОТРІБНО МУЖЧИН

Досвід непотрібний. ЯК ПОРТЕРІВ І РОБІТНИКІВ ДОБРА ПЛАТНЯ ПОСТІЙНА РОБОТА. Робітники з важкої воєнної роботи мусять мати доказ звільнення. FEDERAL TELEPHONE & RADIO CORP. 591 BROAD ST., NEWARK, N. J.

ДІВЧАТА І ЖІНКИ НЕ ТРЕБА ДОСВІДУ

Шлях час або частину. ПЕКАРИ РОБІТНИКИ В ПЕНТРИ В РОБОТІ ПРИ САЛАТАХ ПРИ СЕНДВИЧАХ ПРИ ПАРОВІМ СТОЛІ ПОМИВАЧКИ КУХАРКИ ДЛІЯ ПРИЛАДЖЕННЯ ДЕСЕРУ ДЛІЯ РОБОТИ В ПРАЛЬНІ. Мусять говорити по англійськи. Дістануть харч і уніформу. Бонус — платні вакації. Постійна робота. Нагода для авансу. Робітники в критичних занятях мають принести звільнення. SCHRAFFT'S 56 WEST 23rd ST., N. Y. C. АБО ГОЛОСІТЬСЯ 5-8 ВЕЧЕРОМ 1381 Broadway (Nr 38th St), N. Y.

МУЖЧИН

ВАЖКА ВОЄННА ПРАЦЯ з досвідом або без досвіду РОБІТНИКІВ І ПОРТЕРІВ. Дешва і чиста шифта. AVIATION PACKAGING CO. Building No. 7, Newark Airport. або голосінся до USES, 1056 Broad St., Newark. Потрібно USES відпорушення.

МУЖЧИН

ІОСІВІС НЕ ВИМАГАЄМО ВІД 18 ДО 45 Р. ЖИТТЯ. Мусять бути сильні і здорові. Добре установлені сушня шуварки НАЙМЕНШЕ \$36 ЗА 48 ГОДИН. НАГОДА НА ОВЕРТАЙМ І ВИЩІ ЗАПЛАТУ. Добра, пов будувальні. Год негаливо. MUNDET CORK CORP. 65 SOUTH 11th ST., BROOKLYN NEAR WILLIAMSBURG BRIDGE

ПОТРІБНО МУЖЧИН

ДО ЛЕГКОЇ ІОНІЕРСЬКОЇ РОБОТИ. ГОЛОСІТЬСЯ ЦІЛИЙ ДЕНЬ. ГОЛОСІТЬСЯ ПИШЬ АБО ТЕЛЕФОНУЙТЕ К. А. MARTINKA WEST DISINFECTING CO. 42-16 West St., Long Island City. Tel. Stillwell 3-2424. Робітничі при кобасінах. Стала робота добра платня і після позиня. В додатку публічний бонус після одні-місячного досвіду. Brand Bros. 410 E. 49 St. El. 5-4300

КУХАРКОМ

Добра платня—скора північка. Гарний шивка в добрій роботі. Треба знати читати і писати по англійськи. SCHRAFFT'S 56 WEST 23rd ST., N. Y. C. ЖІНОК І ДІВЧАТ ГОДИННА АБО ЦІЛОДЕННА ПРАЦЯ ПРАЦЮВАТИ В ПРАЛЬНІ. SCHRAFFT'S 56 West 23d St., N. Y. C. Ручних швачок. Добра платня підчас шувки, стало Simonat, 106 West 32 St., N. Y. Чембермейдс і до чистення Гавсмен. Добра платня—стала робота. HOUSEKEEPER KEMMERE HOTEL 145 E. 24 St., N. Y. C.

ПОТРІБНО МУЖЧИН

ДО ЛЕГКОЇ ІОНІЕРСЬКОЇ РОБОТИ. ГОЛОСІТЬСЯ ЦІЛИЙ ДЕНЬ. ГОЛОСІТЬСЯ ПИШЬ АБО ТЕЛЕФОНУЙТЕ К. А. MARTINKA WEST DISINFECTING CO. 42-16 West St., Long Island City. Tel. Stillwell 3-2424. Робітничі при кобасінах. Стала робота добра платня і після позиня. В додатку публічний бонус після одні-місячного досвіду. Brand Bros. 410 E. 49 St. El. 5-4300

ПОТРІБНО МУЖЧИН

ДО ЛЕГКОЇ ІОНІЕРСЬКОЇ РОБОТИ. ГОЛОСІТЬСЯ ЦІЛИЙ ДЕНЬ. ГОЛОСІТЬСЯ ПИШЬ АБО ТЕЛЕФОНУЙТЕ К. А. MARTINKA WEST DISINFECTING CO. 42-16 West St., Long Island City. Tel. Stillwell 3-2424. Робітничі при кобасінах. Стала робота добра платня і після позиня. В додатку публічний бонус після одні-місячного досвіду. Brand Bros. 410 E. 49 St. El. 5-4300

ПОТРІБНО МУЖЧИН

ДО ЛЕГКОЇ ІОНІЕРСЬКОЇ РОБОТИ. ГОЛОСІТЬСЯ ЦІЛИЙ ДЕНЬ. ГОЛОСІТЬСЯ ПИШЬ АБО ТЕЛЕФОНУЙТЕ К. А. MARTINKA WEST DISINFECTING CO. 42-16 West St., Long Island City. Tel. Stillwell 3-2424. Робітничі при кобасінах. Стала робота добра платня і після позиня. В додатку публічний бонус після одні-місячного досвіду. Brand Bros. 410 E. 49 St. El. 5-4300

ПОТРІБНО МУЖЧИН

ДО ЛЕГКОЇ ІОНІЕРСЬКОЇ РОБОТИ. ГОЛОСІТЬСЯ ЦІЛИЙ ДЕНЬ. ГОЛОСІТЬСЯ ПИШЬ АБО ТЕЛЕФОНУЙТЕ К. А. MARTINKA WEST DISINFECTING CO. 42-16 West St., Long Island City. Tel. Stillwell 3-2424. Робітничі при кобасінах. Стала робота добра платня і після позиня. В додатку публічний бонус після одні-місячного досвіду. Brand Bros. 410 E. 49 St. El. 5-4300

ПОТРІБНО ЖЕНЩИН

ДІВЧАТ І ЖІНОК. Досвід непотрібний. Воєнна робота, операцій. Новозна інтеле. MODERN CAREET SWEEPER CO. Inc. 17 Bush St., Brooklyn. ЧЕМБЕРМЕЙДС ЖІНОК ДО ЧИЩ. Добра платня. Год. з Гавікерки HOTEL WENTWORTH 59 W. 46 St., N. Y. C.

ПОТРІБНО ЖЕНЩИН

ЖЕНЩИН ЧИСТИТИ ФАБРИЧНІ ОФІСИ ПЛАТНЯ \$28 ТИЖНЕВО. 48 годін—стало. Голосінся 4-тні померх 67 VESTRY ST., N. Y. 7th Ave. or Independent Subway Canal Street Station. Дівчат Легка роб. при складанні у фабриці забавок. Прием. роб. умовини—стала робота Lido Toy Corp., 23 E. 17 St., N.Y.C. ОПЕРАТОРОК до шиття блузок і спідниць Juliet Sportswear 148 Cathedral Parkway, N. Y. C. ОПЕРАТОРОК досвідчений на Singer Button Hole Machine and Premis NAGEL, 750 BROADWAY, N. Y. C. ОПЕРАТОРОК на Singer машинах. Досвідчений—добра платня Novelty Productions 507 Broadway, N. Y. C.

ПОТРІБНО МУЖЧИН І ЖЕНЩИН

ДОБРИ НОВИНИ ДЛІЯ МУЖЧИН І ЖЕНЩИН ДОБРИ РОБОТИ ТЕПЕР І ПО ВІРНІ ДОБРА ПЛАТНЯ 4 ДО 7 ГОДИН ДЕННО Шлюденя або часова робота. До звичайного шивчення в офісних будинках і готелях у Мангетей Бруклин. ВЕЧОРАМИ АБО НОЧАМИ Голосінся денно до NATIONAL CLEANING CO. 9 W. 29 St. (nr. 5 Ave.) N. Y. C.

НІМЦІ ВИКРИЛИ В КОПЕНГАГІ „ТАЙНУ ПОЧТУ“

СТОКГОЛЬМ, Швеція. (О-НА). — Данські кола в Швеції отримали ввістку, що тайна німецька поліція викрила в Копенгазі нелегальний поштовий „уряд“, який покликана до життя підземна організація. При допомозі своїх людей повстанці переслали закордон пошту і давали знати світові, що німці в Данії роблять, як господарюють, скільки амуніції виробляють, тощо. Все це йшло в світ без німецької цензури. Данці оповідають, що німці здається догадувалися, що підземелля передає в світ вісти і прилипувавши викрили, хто це робив. Є чутка, що німецька поліція вже арештувала двох людей і дістала в руки адресар, хто пошту доставляв і хто її вислав.

Непотішені.

У селянина змер п'яти-літній синок — одинач. Родичи дуже плакали. Учителька стала їх потішати. — Не плачте! Тепер з него ангелик буде! — „Ет, що мені з того? — каже непотішений батько, — я потребував хлопця, щоби худобу пас!“

Податок від побиття жінки.

Суддя: „За побиття жінки я присуджую тобі кару 1 долара й 50 центів!“ Підсудний: „Кара 1 долара для мене зрозуміла. Але за що тих 50 центів?“ Суддя: „Це федеральний податок від забав“.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА.

Дешо про українців

Хтось висловив погляд, що „українці, як парід, ненавидять владу“, бо вже й „К. Левицький в Історії Політичної Думки це стверджує“. Можнаб на такий вислів звертати уваги, колиб він був однимиком. Але такі вислови повторюються і є відомий випадок де за українцями повторював його вже й чужинець. Такий погляд про українців гірше ніж невірний і баламутний — він ставить українців в ряд підозрілих та створює викривлений погляд між самими українцями на звичайня уряду.

Виходило би, що українці якісь анархісти, а „бодай толстовці“. Але де і як той їх анархізм виявляється? Були українські князі, були княжі уряди — хіба українці їх вирікаються? Були Гетьмани — чи ними не хваляться? Після 1917 р. повстає Українська Держава з урядом в Києві — чи всі тим не одушевляються? Зеднуються поодинокі уряди в один — чи був хто проти того?

Чим є Свято Листопадове чи Державности, як не святом українського уряду. Повстала Карпатська Україна — хто не був нею вдоволений? Чи не поважали українці своєї Церкви, як морального уряду, і не обороняли її? Українські інституції це малі уряди, а чи українці їх не піддержували?

Отже як можна казати, що українці не люблять уряду? Шож вони тоді люблять? Уряди на світі не є для декоратії; не є вони для любови — це прозаїчні ділові інституції для провадження загальних суспільних справ, які життя суспільности має. Уряди, це людські інституції, з людськими чеснотами і людськими слабостями; отже як такі, вони підпадають людській критичці. Це природне, конечно і неминує.

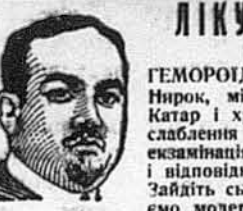
І така критика відбувається всюди і завжди. Представники одної держави критикують політику урядів чужих їм держав — і ніхто не бере їм того за але. В кожній державі (крім хіба крайно тиранських) є партія уряду і партія опозиційна, але ніхто цій останній не закидає злочинности. А вонаж „не любить уряду“. Колиж приходить вибори, то нераз опозиційна сторона сухої нитки на партії уряду не лишає.

Думаючи люди розуміють, що критики, чи незгода з урядом, це контролююча сила, на яку мусять оглядатися ті, до яких вона звернена. Здоровий розум, далекоглядність, ініціатива, щира воля може бути не тільки в уряді, але і в опозиції. Історія знає випадки, де якраз противники уряду посували культурний віз життя

ДИХАТИ НОСОМ!

Такий приказ чують діти дуже часто не тільки від учителів, але й від батьків. Особливо батьки забороняють дихати устами.

Це має стійке оправдання. У холодну пору повітря вдихуване носом дешо оґріваеться та не перестуджує легенів. Нормально наш ніс грає роль фільтру та затримує деяку частину пилу, що заповняє повітря, особливо по містах. Через те багато заразків не попадає у легені та неорганічний пил, не менше шкідливий, як органічний, не доходить до легенів. Для робітника у деяких фахах „добрий ніс“ має життєве значіння. На жаль стверджено, що деяка частина робітників через злу привычку дихає устами і крім цього не всі носі працюють правильно! Стверджено, що 80% гірників, хворих на легені, які працюють у каменоломах, мають ненормальні носі, яких слизна болота, що вистелює, носові ями, завжди надто суха.

ОПЛАТА УМІРКОВАНА — МЕДИЧНА ЕКЗАМІНАЦІЯ \$2. DR. ZINS (28-літні заведена) 110 EAST 16 STREET, N. Y. — NEAR UNION SQUARE Шодедно від 9. г. рано до 7. г. вечі. У неділі від 9. рано до 2. полн.

ПРОДАЮ ДОМИ, ФАРМИ, РЕСТОРАНИ, САЛУНИ, БУЧЕРНІ, ТРОСЕРНІ в ріжкого рода бізнесі. Полагаючую нотаріальні свідки. Продаю ріжкого рода аскурацію PETER BARTKIW Real Estate & Insurance Broker Notary Public 309 E. 14. St., New York, N. Y. Phone AL 4-8254

БОЛНІГ

Рани на ногах, опухлі ноги, набряклі жили, болочі ноги, флебітис (запалення жил), пухляк або болочі коліна чи кісточки і ревматичні ноги успішно лікуємо по новим європейським методам без операції. Лікує згубіння литок і котилів. Офісові години: в понед. і четвер. від 1. до 8:30 веч.; вівт. і п'ятн. від 1. до 6. веч.; в серед. і субот. від 1. до 5. веч. В неділі і свята нема урядових годин. Dr. L. A. VENLA 320 W. 86 St., New York City Близько Бродвею. ENdicott 2-9178 СПЕЦІЯЛІСТ В БОЛНО НІГ.

Даром пробка МІЛЕРТОН LAXATIVE

Тепер є небувала нагода для всіх, що терплять на недомаганя шлувка й випробували коштувати діки й зела, а не найшли полекіи. Тим усім поручемо спробувати даром Зела Мілертон, котрих не запарюється ні вариться, а споживається в натуральній формі. По вжитті пробки переконаєтеся, як скучотно діють в недомаганях таких, як кваси шлувка, гази, нестравність, запір, брак апетиту, біль голови й інші недомаганя, котрі походять зо злого травлення. Щоби перекопатися, пишіть по пробку. Спеціальна Оферта по знижених цінах. 1) \$1.00 за 1 коробку Мілертону 2) \$1.50 за 2 коробки Мілертону 3) \$2.00 за 3 коробки Мілертону Пишіть за зіллям Мілертон у вашій сусній аптці, а як там його не мають, то пишіть до: J. S. MILLER, Inc., Dept. U., P. O. BOX 628, NEWARK 1, N. J. Single package not sent C.O.D. Small postage stamps acceptable. Ці ціни важні лише при замовленні просто з головного офісу. БУТИ ЧЛЕНОМ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ЗНАЧИТЬ, НАЛЕЖАТИ ДО ТАКОЇ ЗАПОМОГОЮ ОРГАНІЗАЦІЇ, ЩО ПОСУДОВАНА НА ПЕРВІХ, ТРИВХІ І СОЛІДНИХ ОСНОВАХ.

ЛІКУЄМО ХРОНІЧНІ НЕДУГИ ШЛУВКА, ШКИРИ, НЕРВІВ

ГЕМОРОДИ й інші запалення кутньої кишки. Мірок, міхура, шлувка і внутрешності забурення. Катар і хронічні боляки, біль у крижах, загальне ослаблення і хронічний реуматизм і саятику. Лучі Екс, екзампнація крові і мочі запевняє доскладну діагнозу і відповідне лікування. Застрикування, коли вилазане. Зайдіть сьогодні на пораду. Мужчині і Женщині лікуємо модерними методами зо скорою полекією. Всі хронічні недуги лікуємо науково. ОПЛАТА УМІРКОВАНА — МЕДИЧНА ЕКЗАМІНАЦІЯ \$2. DR. ZINS (28-літні заведена) 110 EAST 16 STREET, N. Y. — NEAR UNION SQUARE Шодедно від 9. г. рано до 7. г. вечі. У неділі від 9. рано до 2. полн.

НЕМА ЗАСТУПНИКА

Ніщо, тільки час може вдосконалити й закріпити посмертну обслуґу; на роки обслуґи нема заступника. Шо ми були дільними в нашій званию ще від 1900 року, це є річ першорядної ваги. Організація з меншим досвідом не може мати від собою такого певного ґрунту. STEPHEN J. JEWUSIAK & SON FUNERAL DIRECTORS 77 Morris St., Jersey City 34 E. 25th St., Bayonne Phone: BErgen 4-5989 BAyonne 3-0540

НАУКА МАЛЯРСТВА для талановитих учнівців з платною. Інтересовані хай голосінся листовно до: MYROSH STUDIO 43 E. 59 ST., NEW YORK, N. Y.

ХОЧЕМО якоїнебудь особи спорідненої до ВАСІЛІА СЕГЛЮКА, також званого як ЧАЛІПІ СІДЛІК, ВАСІЛІ СЕГЛЮК і ЧАРЛІ СЕДЛІК, що свого часу мешкав під Я. 101 Кетт енією, Бруклін, Нью Йорк. Прохалемо зкомунікуватися негайно з адвокатом IRVING A. COOK, 894 Manhattan Avenue, Brooklyn, New York. Телефон EVergreen 9-5050. Цей чоловік (Василь Сеглюк) як відомо, мав мати брата, на імя СЕМЮЛ СЕДЛІК, котрий мешкав, або в Ньюарк, Нью Джерзі, або Френкфорд дільниці Філадельфія, Пенсильванія.

УВАГА! В кого знаходиться книжечка „Рідний Край“ поезії Дмитра Захарчука, видана в роках 1936—37, хай повідомить мене. Визилло доларя. Книжечка коштувала 25¢. Пишіть: O. S. BOX 67, NORTHAMPTON, PA.

ВСІ ПІДІТЬ ДО НАШОГО БРОКЕРА STEPHEN D. SATZEWICH 32 E. 7th ST., NEW YORK CITY Tel.: GRamercy 3-0713 купувати фарми, домі і ріжкі потрїбні аскурації, як також продавати фарми або домі.

Д-р ВОЛОД. ГАШИЦЬ УКРАЇНСЬКИЙ ЛІКАР, ХІРУРГ І АКУШЕР 690 S. 19 ST., NEWARK, N. J. Tel.: ESsex 3-5066 Урядові години: Від 1 до 3 полн.; від 6 до 8 вечір. В неділі згідно з умовою.

\$150.00 ЦІЛИЙ ПОХОРОН і вище ОБСЛУґУЄМО В ПЕРТ АМБОЙ І ОКОЛИЩ KANAI KAIN FUNERAL HOME 433 STATE STREET, PERTH AMBOY, N. J. Phone: Perth Amboy 4-4646

МИРОН ЛИТВИН І СИН УКРАЇНСЬКІ ПОГРЕБНИКИ Обслуґа щира і чесна 383 Morris Avenue, cor. Springfield Ave., NEWARK, N. J. Phone: ESsex 3-5347

ІВАН БУНЬКО УКРАЇНСЬКІЙ ПОГРЕБНИК заряджує погребани по ціні так низькій як ОБСЛУґА НАРІКРАЩА. JOHN BUNKO Licensed Undertaker & Embalmer 437 E. 5th St., NEW YORK CITY. Dignified funerals as low as \$150. Telephone: GRamercy 7-7661

ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК — на — ФІЛЯДЕЛЬФІЮ й ОКОЛИЩ МИХАЙЛО НАСЕВИЧ cor. FRANKLIN & BROWN STS., PHILADELPHIA, PA. Tel. MARKET 1320. ОБСЛУґА В ДЕНЬ І В НОЧІ.

ПЕТРО ЯРЕМА УКРАЇНСЬКІЙ ПОГРЕБНИК Замовляється похороняни в БРОНХ, БРООКЛІН, НЬЮ ЙОРК І ОКОЛИЩАХ 129 EAST 7th STREET, NEW YORK, N. Y. Tel.: ORchard 4-2568 BRANCH OFFICE & CHAPEL 707 Prospect Avenue, (cor. E. 155 St.) BRONX, N. Y. Tel.: MELrose 5-5577

Одного дня Хуана сказала до Тарзана: „Я не можу довше дивитися на тебе в влизичці“. „То звільни мене“, заявив Тарзан.

„Дикий Кіт“ підслухав ці слова. Хитра думка прийшла йому до голови: Плячкі пімсти. Він закликав Хуану.

„Я хотів би дешо проспачитися. Чи не моглиб ви постерегти Тарзана за мене?“

Кавбой незадовго лежав, немовби спав. І незадовго все пішло, як він собі плянував.

ТАРЗАН, ч. 1032. Хитрий плян.